

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

КЊ. I св. 7-8

**БЕОГРАД
1950**

САДРЖАЈ

	Страна
1. <i>А. Белић</i> : Из српскохрватске синонимике	263
2. <i>М. Стевановић</i> : Транскрибовање неких македонских имена	278
3. <i>Р. Б.</i> : Азбестни, протестни итд; пијанисткиња, телефонисткиња итд. .	285
4. <i>Б. Милановић</i> : Заменички облик <i>собом</i> уз гл. <i>носиши, води-</i> <i>ши</i> и сл.	295
5. <i>В. М. Миковић</i> : О значењу израза <i>жсжсено злато</i> и <i>суво злато</i> .	303
6. <i>Св. Марковић</i> : О употреби личних и безличних облика гл. <i>требаши</i>	311
7. <i>Иван Пойовић</i> : О изговору речи <i>жљеб</i> и <i>жлезда</i>	318
8. <i>А. Паунов</i> : Поводом наших стручних терминологија	323
9. <i>М. Лесковац</i> : „Пестип“ у једној Вуковој пословици	327
10. <i>Милка Ивић</i> : Из семантике	329
ЈЕЗИЧКЕ ПОУКЕ	331
ОДГОВОРИ РЕДАКЦИЈЕ	336
ЧИТАОЦИМА И ПРИЈАТЕЉИМА НАШЕГ ЧАСОПИСА	341

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

др Александар Белић, Глиша Елезовић, др Радомир
Алексић, др Михаило Стевановић, др Радосав Бошко-
вић, Бранислав Милановић и Игрутин Стевовић.

Научна Рјеша

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД — 1950

ИЗ СЕМАНТИКЕ

Израз „говорити на неког“ (у смислу говорити с непријатељством, набеђивати некога) лепо илуструје важност улоге предлога с одговарајућим падежом у извесним случајевима за одређивање семантике глагола.

Реченица „људи нешто говоре“ могла би се овако допунити: 1) „људи нешто говоре о мени“, 2) „људи нешто говоре за мене“, 3) „људи нешто говоре на мене“. Додатак „о мени“ показује да сам ја предмет разговора (било каквог: неко ме је негде видео, нешто сам ја рекао па се то помиње итд.). У другој реченици глагол „говорити“ због додатка *за + акузатив* већ добија суженије, одређеније значење и значи: људи говоре о мени, али тако да износе моје особине, поступке. (Да се одиста у разговору износе баш моји поступци или особине доказ је већ и то што се може рећи: „људи говоре о мени“ без додатка „нешто“ па да мисао буде потпуно завршена, док „људи говоре за мене“ није потпуна мисао — треба додати „нешто“ или какву другу допуну).

У реченици „људи нешто на мене говоре“ глагол „говорити“ добио је сасвим ново значење: говорити рђаво, набеђивати, тако да се према глаголу „говорити“ у обичном значењу не односи као исти глагол нешто измењене семантике, по суженијем, одређенијем значењу (као што је то случај са „говорити“ из друге реченице), него се јавља као семантички нов глагол.

Говориши (рећи, казати) *на некога* у овом значењу није у обичној употреби, иако је освештано и народним говором и језиком Карачића и Даничића. У речнику Броз-Ивековића под речју *говориши* имамо ове примере: Ако он не буде

украо оно што на њега говоре, неће се ожећи нимало (Вуков Рјечник², 311); Нити они могу посвједочити шта теби сад на мене говоре (Вук, Нови завјет — Дјела апостолска, стр. 136, глава 24, 13, Београд 1868), За све ружне ријечи њихове које безбожни грјешници говорише на њ... (Вук, Нови завјет, Дјела апостолска, Саборна посланица св. апостола Јуде, стр. 266, 15); Неваљалац о неваљалцу говори... говорећи на Бога лаж (Даничић Ђ., Стари завјет, књига пророка Исаије, стр. 588. глава 32, 6). — Код других писаца се овај израз ретко јавља. Налазимо га код Људевита Вуличевића и Јанка Веселиновића: „На свету се ни на кога није тако и толико говорило, како се и колико говори против Сина човјечјега“ (Моја мати и Сила у савјести, СКЗ 93, стр. 61); — „Мати му се слаже са женом и не да на њу речи рећи, али опет...“ (Слике из сеоског живота III, СКЗ 199, стр. 133).

\\ Нема никакве сумње да је ова конструкција добивена од глагола: *нападаши кога* и *на кога*, *бедиши кога* *набацати* *набацивати* *на кога*, *клеветати* *на кога* и *на кога*, *пошворити* *кога* и *на кога* и сл., а у вези с другим одредбама глаголским (увреде, лажи, нешто рђаво, нешто ружно и сл.). На тај начин је добивен нов смисао овог глагола (*опадати*, *клеветати* и сл.) којим се он семантички одваја од свог основног глагола. То је доста обичан случај којим се само врло јасно показује од коликог је значаја веза речи у реченицама за постајање сасвим нових значења речи.

Милка Ивић